

HISTORICKÝ OBZOR

ČASOPIS PRO VÝUKU DĚJEPISU
A POPULARIZACI HISTORIE

ROČNÍK 17

ČERVENEC – SRPEN

7/8 2006

Šéfredaktor:

prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.

Zástupce šéfredaktora:

PhDr. Václav Drška, Ph.D.

Redakční rada:

PhDr. et JUDr. Stanislav Balík – doc. PhDr. Ivo Bar-
teček, CSc. – prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc. – prof.
PhDr. Marie Bláhová, DrSc. – PhDr. Milan Buben
– prof. PhDr. Václav Bůžek, CSc. – prof. PhDr. Jaro-
slav Čechura, DrSc. – doc. PhDr. Milan Hlavačka,
CSc. – doc. PhDr. Jan Halada, CSc. – doc. PhDr.
Drahomír Jančík, CSc. – prof. PhDr. Zdeněk Jirá-
sek, CSc. – doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D. – PhDr.
Petr Křivský, CSc. – doc. PhDr. Rudolf Kučera, CSc.
– prof. PhDr. Jan Kuklík, CSc. – prof. PhDr. Robert
Kvaček, CSc. – prof. PhDr. Eduard Maur, CSc. – doc.
PhDr. Dagmar Moravcová, CSc. – prof. PhDr. Vladi-
mír Nálevka, CSc. – prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc.
– prof. PhDr. Jiří Sláma, CSc. – doc. PhDr. František
Stellner, Ph.D. – prof. PhDr. František Šmahel, DrSc.
– prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc. – prof. PhDr. Dušan
Uhlíř, CSc. – doc. PhDr. Vít Vlnas, CSc. – prof. PhDr.
Jan Wanner, DrSc.

Vydavatel a nakladatel:

prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.

Sazba a předtisková příprava:

Miroslav Veselka, Redakční a typografické studio,
Voskovcova 986, 152 00 Praha 5.

Kontaktní adresa redakce:

Post Box 32, 253 01 Hostivice

Tel.: 605 362 302 (šéfredaktor); 220 981 528,
728 192 630 (sekretářka redakce).

Vychází formou dvojčísel, pololetní předplatné
198,- Kč (poštovné v ČR hradí vydavatel).

Objednávky se přijímají na kontaktní adrese
redakce nebo na faxu 286 922 196.

Též na E-mail: obzor@atlas.cz;

Internet: <http://obzor.hyperlink.cz>

Číslo bylo odevzdáno do tisku 22. 4. 2006.

© Aleš Skřivan, Praha 2006

OBSAH

MICHAL WANNER: Nabobové v Bengálsku. Obrazy ze života britsko-indické komunity v letech 1757–1800.....	146
JAROMÍR SOUKUP: Synové svobody a Zákon o kolkovním (1765–1766).....	160
JOSEF GRULICH: „Milostivý císař“ v očích venkovské společnosti.....	173
MIROSLAV ŠEDIVÝ: Arcivévoda Bedřich – zapomenutý princ.....	182
PRO ŠKOLNÍ VÝUKU	
HISTORICKÁ LITERATURA (ukázka).....	186
HISTORIE V HESLECH	190
HISTORICKÁ VÝROČÍ (připravuje Miroslav Šedivý).....	190
Nové knihy	172, 185

FROM THE CONTENTS

MICHAL WANNER: Nabobs in Bengal. The Pictures from the Life of the British-Indian Community in the Years 1757–1800.....	146
JAROMÍR SOUKUP: Sons of Freedom and the Stamp Act (1765–1766).....	160
JOSEF GRULICH: „The Gracious Emperor“ through the Eyes of the Countryside Society	173
MIROSLAV ŠEDIVÝ: Archduke Frederick – the Forgotten Prince	182

AUS DEM INHALT

MICHAL WANNER: Die Nabobs in Bengalen. Die Bilder aus dem Leben der britisch-indischen Komunität in den Jahren 1757–1800	146
JAROMÍR SOUKUP: Die Söhne der Freiheit und der Gebühren- markengesetz (1765–1766).....	160
JOSEF GRULICH: „Der gnädige Kaiser“ in den Augen der Landgessellschaft.....	173
MIROSLAV ŠEDIVÝ: Erzherzog Friedrich – ein vergessener Prinz	182

Vyobrazení na 1. straně obálky: Lady Impeyová obklopena služebnictvem ve svém budoáru.

UPOZORNĚNÍ NAŠIM ČTENÁŘŮM A PŘÍSPĚVATELŮM

Při kontaktu s redakcí uvádějte laskavě spolu s adresou i variabilní symbol (číslo na adrese). Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo provádět jazykovou úpravu rukopisů, opravy faktografických chyb a dalších nedostatků. Autor odpovídá za věcnou správnost příspěvku. Příspěvky zasílejte, prosím, na disketě v programu WORD.

VÝZVA PŘEDPLATITELŮM

Žádáme o uhrazení předplatného nejpozději do jednoho měsíce od obdržení faktury nebo složenky. Změny v odběru hlase na kontaktní adresu redakce. Děkujeme.

historiky obecně opomíjeny. Životní styl britsko-indické komunity v Bengálsku, která v letech 1757–1800 prožívala bouřlivý rozkvět, vycházel z britských i obecně evropských vzorů, adaptoval se však na podmínky soudobé severovýchodní Indie. Spíše než indické prostředí, které zůstalo většinou Britů zcela cizí, ovlivňovalo životní styl britské společnosti místní klima a vývoj specifických struktur Východoindické společnosti měnící se z obchodního tělesa v nástroj britské koloniální správy.

Evropskou společnost v Indii tvořili převážně příslušníci střední třídy, kteří mohli v Indii zbohatnout a dosáhnout materiálního standardu, jenž v Evropě zůstal vyhrazen aristokracii. Není proto divu, že životní styl těchto zbohatlíků s jejich paláci, armádami služebníků, hostinami, plesy a maškarádami, hráčskými kluby, dostihy a lovy zvířat demonstroval úsilí o napodobení aristokratického prostředí. Na druhé straně relativní vzdálenost tohoto prostředí od jeho vzorů neumožňovala přímé mechanické kopírování, což dalo vzniknout osobitému stylu v mnoha oblastech života. Etablování Britů v Bengálsku bylo navíc

usnadněno skutečností, že zde v pozici vládnoucí vrstvy vystřídali většinou persky mluvící mughalskou byrokracií, proslulou honosným stylem života a neméně cizí většinové domorodé populaci.

Britové přinesli do Indie novou architekturu, umělecké řemeslo, výtvarné umění i životní styl, který se v pozdějším období stal vzorem pro mnohé příslušníky indické společnosti. Kruh učenců kolem Asijské společnosti v Kalkatě dokázal vytvořit množství překladů a právních studií, ovlivňujících kulturní vývoj indického prostředí, nemalý vliv měl však i na vývoj anglického a evropského romantismu. Jakkoli se představa o pohádkových ziscích z Indie a jejich vlivu na průmyslový vývoj na Britských ostrovech ukázala jako zcestná,¹⁰² bohatství, které v Indii získali zaměstnanci Východoindické společnosti, přispělo k formování a stabilizaci části společenských vrstev Británie 18. a 19. století, jejich mentality, hodnotového systému a kulturního prostředí.

102) Edwardes, M., *The Nabobs at Home*. London 1991, s. 179.

JAROMÍR SOUKUP

Synové svobody a Zákon o kolkovném (1765–1766)

Dne 10. února 1763 skončila, podpisem pařížské mírové smlouvy Sedmiletá válka. Velká Británie slavila vítězství. Její území v Severní Americe zahrnovalo nově celou francouzskou Kanadu a východní Louisianu. Někteří britští politici věřili, že i přes porážku představuje Francie do budoucna v tomto prostoru vážné nebezpečí. Stejně uvažovali politici a vojenští představitelé mateřské země o Indiánech. Kabinet v čele s lordem Butem proto ještě na konci roku 1762 rozhodl, že v Americe zůstane stálá armáda v počtu deseti tisíc mužů, kteří měli bránit nově dobytá území. První ministr George Grenville musel řešit otázku, jak získat finanční prostředky k hrazení vojenských nákladů. V březnu 1764 představil v Dolní sněmovně svůj program financování britských oddílů v Severní Americe, podle něhož měly toto břemeno postupně nést kolonie. Ve stejném roce parlament schválil tzv. cukerní zákon, jenž ukládal nová cla a zpříšňoval fungování celní služby. Samotný cukerní zákon však mohl zaplatit pouze malou část výdajů na stálou armádu v koloniích. Ta měla být proto financována hlavně kolkovou daní. Zákon o kolkovném prošel celkem hladce Dolní i Horní sněmovnou a 22. března 1765 jej podepsal král. Zákon, jenž měl vstoupit v platnost 1. listopadu 1765, obsahoval dvě části. V první vyjmenovával položky, které podléhaly kolkové povinnosti a ceny kolků, ve druhé stanovoval postihy za jeho nedodržování. Během jara a léta roku 1765 vláda jmenovala distributory kolků pro jednotlivé osady.

Oba dva zákony – cukerní i kolkový – vyvolaly v koloniích vlnu protestů, jež byly v mnoha případech umocněny poválečnou ekonomickou krizí, a podnítily úvahy o otázce vztahu britských osad v Americe k mateřské zemi. V říjnu 1765 se kolonisté pokoušeli prostřednictvím svých zákonodárných shromáždění a kongresu zástupců devíti osad přimět vládu k odvolání sporných nařízení. Mezitím se však v mnoha koloniích zvedl otevřený odpor a začaly se formovat skupiny, jež usilovaly o anulování Zákona o kolkovném nátlakem na úředníky Jeho Veličenstva.

Zatímco se jednotlivá zákonodárná shromáždění snažila zformulovat petice a ohrazení ke králi a k britskému parlamentu, mnozí obyvatelé severoamerických osad shledávali tento druh protestu neúčinným, protože Dolní sněmovna nedovolila, aby byly petice přijaty. Během druhé poloviny roku 1765 proto v koloniích vznikaly radikální skupiny, jejichž členové se začali nazývat Synové svobody.¹ Jejich

1) Tyto skupiny nebyly během prvních měsíců sporů formálně organizovány, dokonce i jméno Synové svobody začaly používat až na přelomu listopadu a prosince. Viz Davidson, P. G., *Sons of Liberty and Stamp Men*. In: *The North Carolina Historical Review* 9, 1932, No. 1, s. 38.

2) Tamtéž, s. 38–40.

3) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis. Prologue to Revolution*. Chapel Hill 1953, s. 122.

4) Dopis guvernéra Francise Bernarda hraběti Halifaxovi z 15. října 1765. In: Morgan, E. S. (ed.), *Prologue to Revolution. Sources and Documents on the Stamp Act Crisis, 1764–1766*. Chapel Hill 1959, s. 106.

hlavním cílem bylo zabránit tomu, aby Zákon o kolkovním nabytí k 1. listopadu 1765 účinnosti. Hnací silou radikálů byl dav, většinou lidí z nižších sociálních skupin, které vedl jejich „kapitán“, člověk (někdy i několik osob) ze stejné společenské vrstvy, jenž vynikal vůdcovskými schopnostmi. Nad veliteli stála řídicí skupinka osob, které akce plánovaly. Jejich sociální status byl různý – zahrnoval obchodníky, tiskaře, řemeslníky a učitele.² Synové svobody hodlali na rozdíl od místních zákonodárných shromáždění dosáhnout svých záměrů nátlakem a násilnými akcemi, namířenými proti královským úředníkům. Chtěli donutit distributory kolků, aby se vzdali svých výnosných míst, čímž by došlo k ochromení celého systému rozdělování kolků, a prosazovali, aby celní úřady a soudy fungovaly i po 1. listopadu bez okolkovaných dokumentů.

MASSACHUSETTS

První radikální organizace, pojmenovaná nejprve „*The Loyal Nine*“, vznikla na přelomu června a července 1765 v Bostonu. Jejími členy nebyli zástupci lokálního shromáždění nebo přední obyvatelé města, ale spíše řemeslníci a drobní obchodníci. Pouze dva muži se těšili místnímu věhlasu: John Avery ml. vystudoval Harvard a jeho rodina patřila k bostonské honoraci, Benjamin Edes, jeden z vydavatelů *Boston Gazette*, se stal mluvčím celé skupiny. Absenci známých politiků, jakými byli James Otis, Samuel Adams nebo John Adams, vysvětlují historici jednak snahou členů „*The Loyal Nine*“ příliš na sebe zpočátku neupozorňovat a také obavami zástupců místního zákonodárného sboru z toho, že by se viditelně zapletli s organizací, jež plánovala násilné akce proti královským úředníkům. Připouštějí však, že radikálové navázali úzké spojení s Jamesem Otisem a Johnem Adamsem. Druhý jmenovaný dokonce navštívil jejich základnu na Hanover Square.³

„*The Loyal Nine*“ potřebovala pro své akce získat podporu lidových vrstev. Benjamin Edes proto burcoval veřejnost prostřednictvím *Boston Gazette*.⁴ Organizace navíc angažovala do svých služeb místního „krále rváčů“ Ebenezera McIntoshe, jenž byl znám hlavně z pouličních srážek, které se odehrávaly každoročně 5. listopadu na den Guye Fawkesa.⁵

První větší akci naplánovala „*The Loyal Nine*“ ve spolupráci s McIntoshem na 14. srpna 1765. Toho dne ráno mohli obyvatelé Bostonu spatřit na stromě v Newbury Street pověšenou figurínu, jež představovala Andrewa Olivera, distributora kolků v Massachusetts. Když se guvernér Francis Bernard dozvěděl, co se děje, svolal svou radu. Zástupce guvernéra Thomas Hutchinson mezitím

nařídil šerifovi, aby Oliverovu figurínu odstranil. Dříve než se poradní sbor guvernéra sešel, přišel šerif se zprávami, že jeho muži nemohou figurínu ze stromu odříznout, aniž by při tom neohrozili své životy. Členové rady se pak po dlouhém dohadování usnesli šerifovi přikázat, aby svolal strážce veřejného pořádku, kteří měli zajistit klid. Šlo ale spíše o gesto, jež mělo poradcům guvernéra pomoci zachovat si tvář.⁶

Zatímco se místní honorace radila, dal se dav v pondělí do pohybu. Nejprve odřízl figurínu Andrewa Olivera, kterou vzal s sebou, a posléze táhl k radnici, kde zasedal guvernérovův sbor. Před ní, vědom si své síly, se zástup zastavil a počastoval guvernérovy muže třemi výkřiky „*Hurá!*“, aby si uvědomili, kdo je tento večer pánem města. Poté se dav odebral do Kilby Street, v níž Oliver nedávno koupil budovu, kterou hodlal upravit na obchody a pronajmout. Mezi obyvateli Bostonu se však šeptalo, že chce dům využívat jako kancelář pro distribuci kolků. Snad proto si houf na stavení vylil vztek a „během pěti minut jej do základů zboural“. Pak se zástup vydal do nedaleké Oliver Street, kde Andrew Oliver bydlel. Před jeho domem se rozzlobení obyvatelé zastavili a připravili figurínu o hlavu, čímž chtěli zastrašenému distributorovi ukázat, jak by mohl dopadnout. Dříve, než pokračovali dál, rozbili několik tabulek skla. Další zastávkou nespokojenců byl nedaleký Fort Hill, kde postavili hranici ze dřeva, jež si přinesli ze zničeného domu v Kilby Street, a figurínu na ní na protest spálili.⁸

Pro „umírněnější“ členy davu se stal Fort Hill konečnou zastávkou, ale „tvrdé jádro“ v čele s McIntoshem se ještě nehodlalo rozejít. Centrem jejich pozornosti se stal opět distributorův dům na Oliver Street. Andrew Oliver mezitím ukryl svou rodinu do domu svých přátel a s dalšími lidmi zabarikádoval hlavní vchod svého obydlí. Jak se dav blížil, jeho druzi Olivera přemluvili, aby se raději připojil ke své rodině. To se již rozdivočený zástup dostal k domu, a když zjistil, že je vchod zatarasovaný, započal s demolováním plotu. Následovalo systematické rozbíjení oken. Nakonec vyrazil dveře a hlasitě vyhrožoval nepřítomnému Oliverovi zabitím. Muži, kteří zůstali uvnitř, viděli, že situace je neudržitelná, a proto se stáhli, zatímco dav se snažil najít nenáviděného distributora. Když zjistil, že zde není, začal prohledávat i okolní budovy do doby, když kdosi rozzlobenému zástupu sdělil, že Oliver utekl do Castle Williamu, jenž byl obklopen mořem a hlídán britskými válečnými loděmi. Rozlícený dav se pomstil alespoň na vybavení domu – zničil nábytek, vnitřní obložení, „vyplenil“ i vinný sklep a poté se kolem půlnoci rozešel.⁹

Následujícího dne ráno svolal guvernér radu, jejíž členové však pouze vyjádřili svou bezmocnost. Mezitím několik radikálů navštívilo Andrewa Olivera a sdělilo mu, že to, co se stalo, bylo pouze začátkem, a doporučilo mu, aby se zřekl funkce distributora. Pokud by tak neučinil, měl být jeho dům zbořen a jeho život v neustálém nebezpečí. Oliver se cítil bezradný, protože z Británie ještě nedostal pověření vykonávat svůj úřad, a neměl tedy důvod rezignovat. Ze strachu však slíbil napsat do Londýna a požádat o propuštění. Dále se zavázal, že nepodnikne žádné kroky k uvedení Zákonu o kolkovním v platnost.¹⁰

5) Výročí dne 5. listopadu 1605, kdy měl být vyhozen do povětří britský parlament.

6) Dopis guvernéra Francise Bernarda hraběti Halifaxovi z 15. října 1765. In: Morgan, Prologue, s. 107.

7) Tamtéž.

8) Tamtéž.

9) Srv. Jensen, M., *The Founding of a Nation. A History of the American Revolution 1763–1776*, New York 1968, s. 109; Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 124.

10) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 125.

Tento úspěch prozatím splnil očekávání „Devítky“, ale neuspokojil některé radikální zástupce davu. Ti večer opět zapálili na Fort Hillu hranici a vydali se s houfem přívrženců k domu Thomase Hutchinsona, jehož se pokoušeli vylákat ven. Teprve po nějaké době se jednomu ze sousedů podařilo zástup přesvědčit, že Hutchinson utekl, a tak „lůza“ odtáhla. Zástupce guvernéra, schovaný uvnitř svého obydlí, si mohl oddechnout.¹¹ Dalších deset dní panoval ve městě vcelku klid, z čehož můžeme soudit, že Ebenezer McIntosh měl vše pod kontrolou.

Počínání davu ze 14. srpna veřejně odsoudilo pouze několik málo obyvatel Bostonu. Byli i tací, kteří čin ospravedlňovali; někteří duchovní dokonce akci požehnali.¹² To členy „*The Loyal Nine*“ povzbuzovalo, aby odčinili staré „křivdy“, a tak se dalším terčem útoku měli stát celní úředníci a soudci viceadmiralitních soudů, již se ve svých dopisech nelichotivě zmiňovali o zdejších obchodnících jako o pašerácích, a škodili tak pověsti kolonie v mateřské zemi.¹³ Nepřítelem číslo jedna se postupně stával muž, který přikázal 14. srpna odříznout figuríny – zástupce guvernéra Thomas Hutchinson.

Dne 26. srpna 1765 byl dav opět připraven zahájit násilné akce. Radikálové večer zapálili oheň před radnicí na King Street, čímž odstartovali nepokoje.¹⁴ Brzy se kolem vatry sešlo mnoho nespokojenců, kteří provolávali hesla „svoboda“ a „vlastnictví“, což bylo podle guvernéra Bernarda jejich obvyklým signálem pro plenění a ničení.¹⁵ Odsud se zástup vydal k domu, v němž bydlel Charles Paxton, úředník viceadmiralitního soudu. Majitel domu (Paxton byl pouze nájemníkem) dav přesvědčil, že soudní úředník již obydlí opustil. Aby odpoutal pozornost od své nemovitosti, zavedl povstalce do nedaleké hospody, kde jim koupil sud punče. Posílení alkoholem se nespokojenci rozdělili na dvě skupiny. První směřovala k rezidenci Williama Storyho, písaře viceadmiralitního soudu. Radikálové pronikli do jeho domu, zničili mu nábytek a spálili všechny knihy a listiny, mezi nimiž byly i soudní protokoly. Druhý houf si vybral k „útok“ dům Benjamina Hallowella, celního kontrolora. Vzbouřenci „*vnikli do obydlí a zničili a odnesli vše, co mělo nějakou cenu, včetně hotovosti třiceti liber šterlinků*“.¹⁶ Budovu neopustili dříve, než zkonsumovali obsah vinného sklepa.¹⁷

Posléze se obě skupiny spojily a pod vedením Ebenezeera McIntoshe, běsnící po posílení alkoholem, se vydaly k rezidenci Thomase Hutchinsona. Zpráva o blížícím se davu zastihla zastupujícího guvernéra a jeho blízké během večere. Hutchinson vzhledem k předchozím událostem neváhal a přikázal rodinným příslušníkům, aby ihned uprchli a schovali se na bezpečném místě. On sám hodlal v budově zůstat, ale jeho nejstarší dcera podmínila svůj odchod tím, že půjde s ním.¹⁸ „*Proti tomu jsem se nemohl postavit, a tak jsme*

spolu utekli do sousedního domu pouze několik minut předtím, než se ta proklatá banda s ďábelským nadšením vrhla na můj dům.“¹⁹

Hutchinsonovo sídlo bylo jedním z nejhezčích příkladů koloniální architektury s jónskými pilastry, korunované kopulí. To však rebely příliš nezajímalo. Poté, co sekýrami rozbili vstupní bránu, vnikli do domu a začali ničit vnitřní vybavení, nábytek a obložení, bourali i dělicí stěny uvnitř budovy. Nespokojenci rozřezávali dokonce i lůžkoviny a vyhazovali peří z okna. Ničení se nevyhnula ani zahrada, kde pokáceli všechny stromy. Část mužů vylezla na střechu a tam dvě hodiny uvolňovala kopuli, než se jí podařilo

shodit; poté se vrhli na odkrývání břidlicové střechy. Dalšímu ničení udělalo přitřž až svítání. To, co mělo nějakou cenu, jako peníze, stříbrné nádoby, oblečení nebo obrazy, nespokojenci odnesli. Věci, jež pro ně neměly hodnotu, spálili, mezi nimi i Hutchinsonův archiv, kde byly materiály k historii kolonie, jež zástupce guvernéra sbíral třicet let.²⁰ Josiah Quincy ml. ve svém deníku napsal: „*Zkáza byla obromující, neboť se rovnala zuřivosti útoku. Především je však třeba bédovat nad ztrátou nejcenějších dokumentů této osady a dalších starobylých spisů ... Toto je škoda, již se nejvíce želí, neboť je nenabraditelná.*“²¹

Druhý den ráno bylo na ulicích možné najít rozházené oblečení, nádoby, ale i peníze a zlaté prsteny, jež vzbouřenci ztratili nebo upustili při jejich hromadném odnášení z rezidence zástupce guvernéra.²² Ten samý den se

Thomas Hutchinson jako nejvyšší soudce Massachusetts objevil u soudu a vystoupil na obranu své osoby.

Událost zachytil emotivně a se soucitem k osobě zástupce guvernéra ve svém deníku Josiah Quincy ml., který o několik let později označil téhož muže za „*největšího a nejzlomyslnějšího nepřítele mé země... jenž napáchal tolik*

Distributor kolků v osadě Massachusetts
Andrew Oliver.

- 11) Tamtéž.
- 12) Srv. dopis guvernéra Francise Bernarda hraběti Halifaxovi z 31. srpna 1765. In: Jensen, M. (ed.), *English Historical Documents IX. American Colonial Documents to 1776* (dále jen EHD). New York 1964, s. 676.
- 13) Tamtéž.
- 14) Deník Josiaha Quincyho ml. In: Greene, J. P. (ed.), *Colonies to Nation 1763–1789. A Documentary History of the American Revolution*. New York and London 1975, s. 61.
- 15) Dopis guvernéra Francise Bernarda hraběti Halifaxovi z 31. srpna 1765. EHD IX, s. 676.
- 16) Tamtéž.
- 17) Gipson, L. H., *British Empire X. Thunder-clouds Gather in the West 1763–1766*. New York 1961, s. 295.
- 18) Srv. dopis Thomase Hutchinsona Richardu Jacksonovi z 30. srpna 1765. In: Morgan, Prologue, s. 108. Dopis guvernéra Francise Bernarda hraběti Halifaxovi z 31. srpna 1765. EHD IX, s. 677; Deník Josiaha Quincyho ml. In: Greene, Colonies, s. 62.
- 19) Dopis Thomase Hutchinsona Richardu Jacksonovi z 30. srpna 1765. In: Morgan, Prologue, s. 108.
- 20) Tamtéž, s. 108–109.

zla a dopustil se tolika veřejných zločinů, že je nemůže během svého života napravit a jež neuspokojí ani jeho smrt.“²³ V srpnu 1765 však Quincy líčil Hutchinsona jako muže, který svým vzezřením vzbuzoval lítost i u nejtřejších povah: „Takový muž v takové situaci... se slzami v očích, jehož tvář prozrazovala muka jeho duše – co muselo obecnstvo, jež bylo již tak pobuzeno událostmi, které musel prodělat, cítit, když ho slyšelo mluvit?“²⁴ Hutchinson v projevu uvedl, že všechna obvinění, která proti němu byla v poslední době vznesena, se v ničem nezakládají na pravdě, neboť přímo ani nepřímou nepodporoval nebo nepomáhal vytváření Zákona o kolkovním. Naopak se mu snažil ze všech sil zabránit. Na závěr svého projevu vyjádřil obavy a požádal obyvatele, aby byli na pozoru: „Doufám, že oči lidí budou otevřené, že poznají, jak je lehké pro zákeřnou a zlou osobu rozšiřovat falešné zprávy, vyvolávat v myslích obyvatel podezření a závistivost a štvát je proti nevinným.“²⁵

Během dne se na ruiny Hutchinsonova obydlí přišlo podívat na deset tisíc lidí. Ti majetnější si odsud odnášeli pocit úzkosti a strachu o své majetky a životy a mnozí z nich stěhovali své jmění na venkov nebo k méně majetným sousedům. Strach z anarchie se šířil nejen Bostonem, ale i celou kolonií; objevovaly se názory, že jde o vyřizování účtů mezi chudinou a movitými obyvateli.²⁶

Francis Bernard na události z předchozí noci reagoval opět svoláním své rady. Ta schválila povolání domobrany, především k ochraně celnice, v níž se nacházelo několik tisíc liber šterlinků a o které se mluvilo jako o dalším možném terči útoku vzbouřenců. Guvernér zvažoval povolání královského vojska, ale členové jeho poradního sboru s tím nesouhlasili, protože se obávali dalších nepříjemností.²⁷ Během zasedání vyšlo najevo, že útok na Hutchinsonovo sídlo vedl Ebenezer McIntosh. Rada proto vydala rozkaz k jeho zatčení, k čemuž došlo bez větších problémů ještě téhož odpoledne.

To zneklidnilo některé obyvatele, kteří měli v organizování či účasti na nepokojích „namočené prsty“. Ti sice uznávali, že události překročily meze, a souhlasili s povoláním domobrany, aby se předešlo dalším útokům; byli však proti vyslýchání McIntoshe před soudem, protože věděli

příliš mnoho a mohl by jmenovat organizátory a podporovatele obou bouří. Z tohoto důvodu šířili zprávy, že pokud nebude McIntosh propuštěn, nedostaví se ani jeden muž ochotný bránit celnici. Toho se zalekli celní úředníci a požádali šerifa, aby vězně propustil. Šerif se obával dalších nepokojů, a protože věděl, že nemá dostatek sil, aby mohl vzdorovat, vyhověl.²⁸

Ani druhá strana nepotřebovala další potíže. Osoby, jež ovládaly dav, ho proto v dalších dnech drželi pevněji pod kontrolou. Francis Bernard tak mohl poznamenat, že město je klidné jako nikdy předtím.²⁹ Další manifestace síly nebyla potřebná. „The Loyal Nine“ prokázala, že ji nečiní problém získat příznivce, kteří by se postavili proti komukoli, kdo by si jim dovolil vzdorovat. Samotný guvernér příznával, že jeho moc byla pouze pomyslná.³⁰

Koncem září 1765 však vznikla ještě jedna menší krize, když obchodní loď přivezla z Londýna do Bostonu kolky. Francis Bernard zásilku nějaký čas očekával, a proto již dříve oznámil, že kupony prozatím uschová v Castle Williamu, neboť Oliver se zřekl jakékoli odpovědnosti. Členové „The Loyal Nine“ se obávali, aby se guvernér nepokusil o jejich distribuci, a rozhlásili, že jejich přívrženci vezmou Castle William útokem a všechny kolky spálí. Bernard proto uveřejnil v novinách zprávu, že není oprávněn kupony distribuovat a ani se o to nepokusí. S tímto ujištěním byla „Devítka“ spokojena, a tak nepodnikla žádné další kroky.³¹

RHODE ISLAND

Krátce poté, co se rozšířily zprávy o první bostonské bouři ze 14. srpna 1765, byli „konzervativci“ (lidé otevřené podporující britskou vládu a parlament) v Newportu informováni, že město čeká podobná podívaná. Jeden z potenciálních postižených – Martin Howard ml. – se proto 24. srpna sešel s novým guvernérem kolonie Samuelem Wardem, aby mu sdělil podrobnosti, které se mezitím o akci dozvěděl, a jmenoval mu několik neaktivnějších vůdců připravovaného komplotu. Guvernér již byl o všem informován, a tak Howarda ujistil, že dojde pouze k „vystavení“ figurín a že se nemusí obávat násilnosti.³²

Další den se pokusil Samuela Warda přemluvit k zásluhy další z „konzervativní“ skupiny, a sice jeho lékař Thomas Moffat, jenž se snažil doložit, že guvernérovi nejbližší přátelé jsou ve skutečnosti nejzanícenějšími podněcovateli chystaného podniku. Podle Moffata by akce mohla v Londýně vzbudit podezření, že politická elita kolonie toto „odporné jednání“ tajně podporuje. Ward Moffatovi slíbil podniknout kroky, které by postup nespokojenců zastavily, ale nakonec neučinil téměř nic.³³ Snad proto se 26. srpna Moffat rozhodl sejít s jedním z organizátorů akce Samuelem Vernonem. Na otázku, zda se plánuje na další den „vystavování“ figurín, Vernon reagoval tvrzením, že o ničem neví, ale později přiznal, že k tomu dojde 27. srpna. Tentýž den vyšel v *Newport Mercury* článek, v němž Martin Howard ml. bránil právo vyjádřit a publikovat své názory a podívoval se nad pokusy jistých obyvatel nasměrovat vztek proti některým osobám pouze proto, že se jejich názory liší od ostatních.³⁴

21) Deník Josiaha Quincyho ml. In: Greene, Colonies, s. 62.

22) Srv. dopis Thomase Hutchinsona Richardu Jacksonovi z 30. srpna 1765. In: Morgan, Prologue, s. 109. Dopis guvernéra Francise Bernarda hraběti Halifaxovi z 31. srpna 1765. EHD IX, s. 677.

23) Bailyn, B., *The Ordeal of Thomas Hutchinson*. Cambridge (Mass.) 1974, s. 249.

24) Deník Josiaha Quincyho ml. In: Greene, Colonies, s. 62.

25) Tamtéž.

26) Bailyn, c. d., s. 37.

27) Dopis guvernéra Francise Bernarda hraběti Halifaxovi z 31. srpna 1765. EHD IX, s. 678.

28) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 128.

29) Dopis guvernéra Francise Bernarda hraběti Halifaxovi z 31. srpna 1765. EHD IX, s. 680.

30) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 129.

31) Srv. Gipson, c. d., s. 297; Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 129.

32) Dopis Thomase Moffata Josephu Harrisonovi z 16. října 1765. In: Morgan, Prologue, s. 110–111.

33) Tamtéž, s. 111.

34) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 144–145.

Dne 27. srpna 1765 mezi pátou a šestou hodinou ranní postavil hlouček obyvatel vedle newportské radnice šibenici a poté se rozešel. O čtyři hodiny později se opět shromáždil, tentokrát s figurínami Martina Howarda ml., Thomase Moffata a distributora kolků pro Rhode Island Augusta Johnstona, jež vozili nějaký čas městem. Poté je pověsili na šibenici a připevnili k nim hanlivé nápisy, podle nichž mohly být tyto osoby snadno identifikovány. Stejně jako v Bostonu visela na šibenici i bota, z níž vykukoval ďábel.³⁵ Figuríny strážili tři z vůdců odporu – Samuel Vernon, William Ellery a Robert Crook, kteří obcházeli šibenici s holemi.³⁶ I když guvernér sliboval pokojnou akci, všichni tři „postižení“ a celní úředník John Robinson utekli z dosahu davu – Moffat na svou farmu v Kingstownu, tři zbývající muži na palubu válečné lodi *Cygnat*. Organizátoři protestu nebyli spokojeni s malou účastí a rozvášněností davu, a proto vyslali posly, jež zvali obyvatele na rum a cheshirský sýr.³⁷ Kolem páté hodiny odpoledne zapálil houf pod šibenicí oheň a celý „výjev“ lehl popelem.³⁸ Když se rozneslo, že potenciální oběti utekly na palubu válečné lodi, zástup se pokojně rozešel.³⁹

Druhý den ráno se všichni čtyři „postižení“ vrátili do Newportu, kde panoval naprostý klid. Během dne však dorazily zprávy o bostonských nepokojích z 26. srpna, jež pomohly newportským rebelům vzbudit mezi obyvatelstvem radikální náladu. Ve večerních hodinách přistoupil ke skupince mužů – byli v ní John Robinson, Martin Howard ml. a další dva jejich společníci – Samuel Crandall, jenž z nějakého důvodu choval zášť vůči Robinsonovi, a uchopil celního úředníka za límec, přátelům se ale podařilo Robinsona uvolnit. Zatímco celní úředník raději zmizel, Howard dal hloučku, který se mezitím seběhl, přednášku o dobrém vychování. Netrvalo dlouho a dav, jenž se mezitím rozrostl, se rozhodl udělit nenáviděným mužům pořádnou lekci.⁴⁰

Kolem osmé hodiny večer se houf výtržníků, pomalovaných a vyzbrojených sekerami, vydal do domu Martina Howarda. Když se rebelové dostali násilím dovnitř, začali rabovat a loupit. Rozbili všechen nábytek, kolekci čínské porcelánu, zrcadla a odnesli si ošacení a cennosti. Vnikli též do vinného sklepa, který vyplenili. Poté odtáhli.⁴¹ Další zastávkou se stalo sídlo Thomase Moffata, jenž byl dlouholetým sběratelem uměleckých předmětů a knih, a navíc vlastnil velké množství vědeckých přístrojů. Věci, které si vzbouřenci neodnesli, zničili – část bohaté knihovny tak společně s dalšími uměleckými a technickými předměty skončila ve studni.⁴² Poté se dav přesunul k domu, který měl pronajatý John Robinson. Po ujištění, že celní úředník utekl na palubu královské lodi *Cygnat*, zástup ušetřil budovu, jež Robinsonovi nepatřila, a odtáhl k sídlu distributora kolků Augusta Johnstona. On sám již dům opustil, ale jeho přátelé se snažili schovat cenné věci v okolních domech. To, co nestačili ukrýt, si vzbouřenci odvezli. Budovu však nepoškodili, protože je Johnstonovi přátelé ujistili, že se hned druhý den vzdá svého úřadu distributora, což také vzhledem ke své bezpečnosti učinil. Přibližně v jedenáct hodin v noci se dav znovu vrhnul na obydlí Martina Howarda, kde „rozštípal všechny dveře a okna, vytrhal podlahu, rozmátl krby a strhl komíny, takže z domu zbyla pouze kostra“.⁴³

Cílem útoku se pak stal opět dům Thomase Moffata, kde „se opakovalo stejné dějiště zkázy“.⁴⁴ Kolem druhé hodiny ranní se vzbouřenci naposledy vrátili k sídlu Martina Howarda, pokáčeli akáty a cestou domů je nacpali do kanónů, umístěných na promenádě.⁴⁵

S tímto zážitkem odpluli Howard a Moffat první lodí do Anglie. Augustus Johnston rezignoval na svůj úřad distributora, a mohl se vrátit na břeh. Hůře dopadl celní úředník John Robinson. Ráno po nepokojích dostal vzkaz, že pokud budou celní úředníci přijímat poplatky stanovené samotnými obchodníky, bude se moci vrátit na břeh.⁴⁶ Takové jednání Robinsona pobouřilo, a proto vydal příkaz zatčení předních vzbouřenců. Šerif však zatykač vrátil se slovy, že jej nemůže splnit, protože by ohrozil svůj život. Nenašel se také nikdo, koho by zlákala peněžní odměna. Robinson se tedy obrátil na guvernéra a požádal jej o ochranu. Samuel Ward odpověděl, že ve městě je klid, a vyzval Robinsona k návratu na břeh. Ten společně s dalšími celními úředníky smýšlel jinak.

Zatímco Robinson pobýval na královské lodi *Cygnat*, zůstala celnice v Newportu zavřená a obchodníci nemohli odbavovat lodě. Bez dokumentů o proclení si nedovolili poslat své lodě na moře, neboť královské námořnictvo by každé plavidlo bez řádných dokladů zabavilo. Guvernér nakonec ustoupil a 2. září slíbil Robinsonovi ochranu šesti mužů. Poté se celní úředník vrátil na břeh a začal s odbavováním.⁴⁷

Krise však ještě nebyla překonána. Olej do ohně přililo zejména prohlášení duchovního Ezry Stilese, že rezignace Augusta Johnstona byla pouze lstivým tahem, že byla nezávazná a že distributor může dále vykonávat svoji funkci.⁴⁸ Napětí vzrostlo, když dorazily zprávy, že v Bostonu kotví plavidlo, na jehož palubě se nacházejí kolkové pro Rhode Island. Nová „krize“ přiměla Johnstona vrátit se opět na loď *Cygnat*. Lidé v Newportu měli obavy, že se distributor hodlá chopit svého úřadu, a proto vyvěsili ve městě ceduli, na níž jej varovali, že pokud hodlá svoji funkci skutečně vykonávat, nebude mít jeho život v Newportu žádnou cenu.⁴⁹

CONNECTICUT

Distributorem kolků v Connecticutu byl jmenován Jared Ingersoll, který se během pobytu v Londýně stavěl proti Zákonu o kolkovném. Když viděl, že neuspěje, zasadil se

35) Dopis Williama Almyho Elishovi Storymu z 29. srpna 1765. EHD IX, s. 674.

36) Dopis Thomase Moffata Josephu Harrisonovi z 16. října 1765. In: Morgan, Prologue, s. 112.

37) Tamtéž.

38) Dopis Williama Almyho Elishovi Storymu z 29. srpna 1765. EHD IX, s. 674.

39) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 146.

40) Tamtéž.

41) Dopis Thomase Moffata Josephu Harrisonovi z 16. října 1765. In: Morgan, Prologue, s. 112. Dopis Williama Almyho Elishovi Storymu z 29. srpna 1765. In: EHD IX, s. 674.

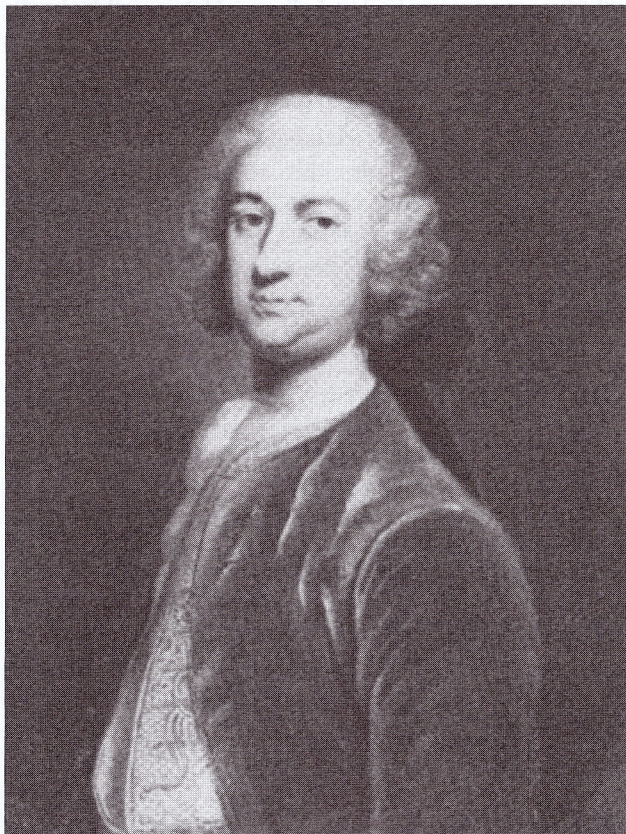
42) Dopis Thomase Moffata Josephu Harrisonovi z 16. října 1765. In: Morgan, Prologue, s. 112.

43) Tamtéž.

44) Tamtéž.

alespoň o snížení zdanění u některých komodit. Snad proto čekal od obyvatel kolonie příznivé přijetí. Jeho předpoklad byl ale chybný.

V Connecticutu, stejně jako v dalších koloniích, vznikla polovojenská organizace, později nazvaná „Synové svobody“. Centrum odporu se nacházelo hlavně ve východní, radikálnější části Connecticutu. Kolem 10 000 ozbrojených

Úředník viceadmiraltního soudu Charles Paxton.

mužů čekali na příkazy svého „velitele“ Israela Putnama.⁵⁰ Protesty obyvatel západní části kolonie se většinou omezily na pasivní rezistenci. K většímu pobouření zdejších obyvatel nejprve přispěl ostrou kritikou Ingersolla jeho dávný nepřítel Naphtali Daggett (v tisku publikoval pod pseudonymem Cato), když v novinách napsal: „*Nikdy nepředstírejte, ať již jste kdokoli, poté, co jste na sebe otevřeně vzali odpovědnost prosazovat zákon škodlivý vaší zemi, že pro ni*

45) Srv. dopis Thomase Moffata Josephu Harrisonovi z 16. října 1765. In: Morgan, Prologue, s. 112–113. Dopis Williama Almyho Elishovi Storymu z 29. srpna 1765. EHD IX, s. 674–675.

46) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., The Stamp Act Crisis, s. 148.

47) Tamtéž, s. 149–150.

48) Dopis Thomase Moffata Josephu Harrisonovi z 16. října 1765. In: Morgan, E. S. (ed.), Prologue, s. 113.

49) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., The Stamp Act Crisis, s. 150–151.

50) Srv. Jensen, The Founding, s. 113; Gipson, c. d., s. 300.

51) Connecticut Courant z 26. srpna. In: Morgan, Prologue, s. 92–93.

52) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., The Stamp Act Crisis, s. 233.

53) Gipson, c. d., s. 300.

54) Tamtéž, s. 301.

55) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., The Stamp Act Crisis, s. 233.

56) Srv. Middlekauf, R., The Glorious Cause. The American Revolution 1763–1789. New York and Oxford 1982, s. 95; Gipson, c. d., s. 302.

máte špetku náklonnosti. Raději byste ji viděli v plamenech, pokud by vám bylo dovoleno beztržně ji drancovat.“⁵¹ O několik dní později radikálové spálili figuríny Jareda Ingersolla.⁵² – nejprve 21. srpna 1765 v Norwichi, poté v New Londonu, 26. srpna ve Windhamu a Lebanonu a o tři dni později v Lyne.⁵³

Distributor se rozhodl ponechat otázku své rezignace na rozhodnutí místního zákonodárského shromáždění. Veřejně oznámil, že do zasedání sněmu žádné kolkly nepřijme, a pokud by náhodou přišly, vyhodí je oknem a nebude proti, když je lidé spálí.⁵⁴ Guvernér Fitch svolal se zřetelem k nadcházející krizi do Hartfordu na 19. září 1765 místní shromáždění. Cestou, kde hodlal předložit problém své rezignace, potkal Ingersoll skupinku jezdců, která ho informovala, že další dva jízni oddíly směřují do New Havenu, kde si chtějí vynutit odvolání Zákona o kolkovním. Druhý den, již ve společnosti „Synů svobody“, pokračoval Ingersoll v cestě, když ho nedaleko Whethersfieldu zastavilo větší seskupení jezdců, seřazených do vojenského šiku a ozbrojených holemi, s odhodláním nepustit jej dále, dokud nerezignuje na svůj úřad. Ingersoll se muze snažil přesvědčit, že bude způsobilý vzdát se své funkce až po rozhodnutí shromáždění, a namítal, že není spravedlivé, pokud by obyvatelé obvodů, jako Windham a New London měli diktovat podmínky celé kolonii.⁵⁵ Brzy mu však bylo jasné, že nemá cenu vzdorovat, a proto rezignaci podepsal.

Na rozdíl od předchozích distributorů si Ingersoll uchoval kontrolu nad průběhem událostí. Synové svobody s ním totiž zacházeli s respektem. Po podpisu rezignace pronesl k přítomným krátký projev. Poté pokračoval do Hartfordu, následován přibližně pěti sty jezdci. Po příjezdu se dostavil do sněmovny, kde k velké radosti obyvatel znovu přečetl svoji rezignaci.

NEW HAMPSHIRE

Distributorem kolků pro New Hampshire byl za svého pobytu v Anglii jmenován George Meserve, obyvatel Portsmouthu. Když se na začátku září 1765 vracel z Londýna, nevěděl, stejně jako Jared Ingersoll, jaké bude mít pro něj přijetí této funkce důsledky. Dne 8. srpna zakotvila v Bostonu loď s Meservem, jenž mezitím ke svému překvapení zjistil, jaké nepokoje Zákon o kolkovním vyvolal. Jeho obavy vzrostly, když mu lodivod doručil dopis podepsaný významnými představiteli Portsmouthu, v němž jej informovali, že pokud se nevzdá úřadu, nebude jeho cesta domů bezpečná.⁵⁶

Obavy měli také obyvatelé Bostonu. Městem se šířily falešné zprávy, že se na lodi, jež přivezla Meserva, nacházejí kolkly pro Massachusetts, Rhode Island a New Hampshire. Radikálové proto připravili plán, podle něhož se měli vzbouřenci zmocnit lodi předtím, než bude dopravena do doku, a kolkly zničit. Guvernér Bernard se však o plánované akci dozvěděl a zajistil lodi bezpečnost dvěma britskými válečnými plavidly kotvícími v zálivu. George Meserve se musel dva dny zdržovat na palubě, než se podařilo bostonské radikální představiteli přesvědčit, že na lodi žádné kupony nejsou. Meserve pak raději rezignoval ještě dříve, než vystoupil na břeh. Tam ho již čekali přátelé a velké

množství obyvatel Bostonu, kteří mu vzhledem k rozhodnutí vzdát se svého úřadu povolali slávu.

Horší přijetí zažil Meserve v rodném městě Portsmouthu v New Hampshire. Místní organizace Synů svobody se nespokojila s jeho rezignací v Bostonu. Svolala výbor, jenž distributora vyzval, aby se dostavil před soud a vzdal se veřejně své funkce. Ten ze strachu o život a majetek poslechl a na shromáždění obyvatel přečetl rezignaci. Radikálními představitelům odevzdal dokonce i pověření, které si přivezl z Londýna.⁵⁷

NEW YORK

James McEvers vděčil za jmenování do funkce distributora kolků pro New York svému příteli, rodilému Američanovi a v té době významnému londýnskému obchodníkovi Barlowovi Trecothickovi. Jeho jméno se v souvislosti s úřadem distributora objevilo poprvé v novinách na počátku června 1765. Od toho okamžiku se stal terčem útoků v místním tisku. Během léta se zformovala newyorská organizace Synů svobody.

Ačkoli si McEvers zpočátku myslel, že bude moci vykonávat funkci bez větších problémů, neboť je místním občanem, musel vzhledem k prvním bouřím v Bostonu a ostrým útokům na další distributory v tisku svůj názor přehodnotit. K tomu se přidala osočování ze strany dalších členů Synů svobody, kteří distributorovi vyhrožovali osudem bostonského úředníka Andrewa Olivera, pokud neodstoupí. McEvers poslal zástupci guvernéra Coldenovi svou rezignaci 22. srpna 1765. O čtyři dny později McEvers veřejně oznámil, že se své funkce vzdává. Barlowa Trecothicka v dopise požádal, aby úřad nabídl někomu jinému, protože pro něj by to mohlo mít katastrofální následky.

Po rezignaci distributora se pokusil Zákon o kolkovém v praxi prosadit zástupce guvernéra Cadwallader Colden, jenž za svůj první úkol považoval zabezpečení klidného příjezdu lodě s kolkem na palubě a posílení vojenské posádky ve Fort George. Dne 3. září nařídil Archibald Kennedy, kapitán britského válečného námořnictva, aby zajistil pokojný příjezd „dlouho očekávaného“ plavidla. O dva dny později přikázal kapitán Kennedy podřízeným,⁵⁸ aby zablokovali přístup do New Yorku po moři, prohledali každé plavidlo, a to, které bude mít na palubě kolkem, doprovodili k Fort George a poskytl mu ochranu.⁵⁹

V atmosféře rostoucího napětí dorazila k New Yorku 22. září 1765 obchodní loď *Edward* s kolkem na palubě. Následujícího dne zakotvila v doprovodu válečných plavidel *Coventry* a *Garland* nedaleko Fort George, kde byly později kolkem uschovány. Na břehu se mezitím shromáždilo přibližně 2000 lidí a kapitáni všech obchodních lodí nechali v přístupu svěřit vlajky na půl žerdi, aby dali najevo smutek.⁶⁰

Hněv obyvatel se obrátil zvláště proti dvěma mužům – zastupujícímu guvernérovi a veliteli pevnosti majoru Jamesovi, jenž popudil místní obyvatele prohlášením, že všechny rebelanty vyžene z města s hrstkou mužů. Proslychalo se, že dav má v úmyslu zaútočit na Fort George a pohřbit majora zaživa. Odpoledne 31. října 1765 se shromáždil zástup složený převážně z maloobchodníků, řemeslníků a námořníků a na protest pochodoval ulicemi. Večer vytáhly do ulic radikálnější „živly“, které rozbíjely okna a zastrašovaly některé obyvatele prohlášením, že zboří jejich domy.

Největší demonstrace síly byla na programu následujícího dne, 1. listopadu 1765, kdy vstoupil Zákon o kolkovém v platnost. Již ráno visely na každém rohu plakáty hrozící všem, kdo by se byl jen „dotkl“ kolkovaných dokumentů. V průběhu odpoledne se ulice zaplňovaly rozčilenými obyvateli města. Kolem sedmé hodiny večer se průvod přibližně dvou tisíc lidí se svíčkami a pochodnými vydal na pochod k pevnosti Fort George. Dav s sebou nesl šibenici, na níž byla pověšena figurína zástupce guvernéra. Přibližně ve stejné době se shromáždila druhá, menší

Dům zástupce guvernéra Thomase Hutchinsona v Bostonu. Během nepokojů v srpnu 1765 byl téměř úplně zničen.

57) Gipson, c. d., s. 303.

58) Jednalo se o kapitána fregaty *Guarland* Henryho St. Johna a kapitána korvety *Hawke* Johna Browna.

59) Srv. Stout, N. R., Captain Kennedy and the Stamp Act. In: *New York History* 45, 1964, No. 1, s. 45; Engelman, F. L., Cadwallader Colden and the New York Stamp Act Riots. In: *William and Mary Quarterly* (dále jen WMQ) 10, 1953, 3rd Series, No. 4, s. 565–567.

60) Engelman, c. d., s. 568.

61) Zpráva zastupujícího guvernéra Coldena o stavu kolonie New York ze 6. prosince 1765. In: *EHD* IX, s. 683–684.

62) Engelman, c. d., s. 572–573.

63) Dopis Williama Franklina Thomasi Gagemu ze 14. září 1765. In: Kemerer, D. L. (ed.), *New Material on the Stamp Act in New Jersey*. In: *Proceedings New Jersey Historical Society* 56, 1938, No. 3, s. 222.

64) Gipson, c. d., s. 307.

skupina nespokojenců, jež táhla městem s vlastní figurínou Cadwalladera Coldena. Došla až ke zdem pevnosti, kde vzbouřenci křičeli nadávky na vojáky a na majora Jamese. Hluk a jejich rostoucí počet jim dodal odvahy natolik, že se vloupali do budovy, kde měl zastupující guvernér kočár, a odvezli ho. Na něj posadili figurínu, jeden z rebelů si sedl na místo kočáho, další kočár táhli a nějakou dobu objížděli město. Poté se tato skupina spojila s první a celý houf směřoval znovu k pevnosti.⁶¹ Tam vzbouřenci uráželi majora Jamese a snažili se donutit vojáky ke střelbě. Pokusili se dostat přes bránu, což se jim nepovedlo, a tak alespoň házeli na pevnost a vojáky kameny. Situace byla velice napjatá – venku před opevněním stálo několik tisíc obyvatel, kteří se dožadovali vstupu, zatímco na ně mířila stovka ozbrojenců a několik děl. Stačil jediný povel, aby došlo k masakru. Major Thomas James však zachoval chladnou hlavu a rozkaz nevydal.

Poté, co vzbouřenci neuspěli se snahou vyprovokovat nějakou akci, odtáhli a nedaleko pevnosti spálili obě figuríny i s kočárem zastupujícího guvernéra. Od jásajícího davu se odpojila skupina, jež směřovala k Vaux Hallu, sídlu Thomase Jamese. Hrstka vojáků, která dům střežila, byla rychle zahánána na útěk, a houf tak mohl nerušeně plundrovat – majorovo sídlo dopadlo stejně jako Hutchinsonovo obydlí v Bostonu. Největší radost měli povstalci z praporu královského pluku a z dalších vojenských „trofejí“, jež ukoristili a s nimiž pobíhali po městě, dokud se kolem čtvrté hodiny ranní nerozešli.⁶²

V následujících dnech dali radikálové Coldenovi na srozuměnou, že dokud budou kolky ve Fort George, bude jeho život v ohrožení. Podle dalších zpráv se vzbouřenci chystali vyhodit pevnost do vzduchu. Colden se po schůzce se svým poradním sborem rozhodl požádat kapitána Kennedyho, aby kupony naložil na loď *Coventry*, kde by byly v bezpečí. Kennedy však žádost zástupce guvernéra odmítl.

Dokud se kolky nacházely ve Fort George, byla pevnost v nebezpečí. Během pondělí 4. listopadu přicházeli do města lidé z různých částí kolonie, někteří dokonce až z Connecticutu, aby podpořili své kolegy. Pro útok na pevnost bylo shromážděno na sto sudů se střelným prachem. Colden se ještě téhož dne neúspěšně pokusil přesvědčit Kennedyho, aby vzal kolky na svou loď. Bylo třeba urychleně jednat. Nakonec vyšla zastupujícímu guvernérovi vstříc

městská rada, která, vědoma si bouřlivé situace, navrhla, aby byly kolky převezeny a uloženy na radnici, kde by za ně neslo odpovědnost městské zastupitelstvo. Colden po dohodě s radou kolky odevzdal; zároveň ohlásil svůj záměr vyčkat příjezdu guvernéra a vzdal se prosazování zákona. Tím alespoň prozatím zajistil v New Yorku klid.

NEW JERSEY

První zmínky o jmenování Williama Coxeho z Burlingtonu distributorem kolků pro New Jersey se objevily v novinách na konci května 1765. Obyvatelé kolonie však zprávám nevěnovali příliš pozornosti až do konce srpna. Na počátku září Coxe rezignoval, což zdůvodnil obavami z radikálů, kteří mu vyhrožovali, že dokud se nevzdá své funkce, budou jeho osoba i majetek v ohrožení.⁶³ Guvernér William Franklin však v dopise svému otci uvedl, že neví o žádných výhrůžkách; podle jeho názoru by Coxe ve vykonávání úřadu neměl téměř žádné překážky.⁶⁴

Z guvernéra pravděpodobně mluvila zlost, protože nyní nesl zodpovědnost za kolky sám. V polovině září napsal vrchnímu veliteli britské armády v Americe Thomasi Gagemu a dotázal se ho, zda by bylo možné umístit kupony v kasárnách, a žádal o šedesát vojáků, již by je hlídali.⁶⁵ Gage mu přislíbil pomoc.⁶⁶ Guvernér svolal na 24. září svůj poradní sbor, který mu ale doporučil, aby vojáky do kolonie prozatím nepovolával.⁶⁷ Guvernér měl zatím požádat zastupujícího guvernéra New Yorku Cadwalladera Coldena,⁶⁸ zda by kolky mohl uložit do Fort George, „*dokud nebudou vytvořena patřičná opatření, aby mohly být* (kolky, J. S.) *přivezeny do této kolonie.*“⁶⁹ Guvernér měl pro jistotu požádat kapitána Archibalda Kennedyho, pokud by nevyšla první varianta, zda by nemohl vzít kolky pro New Jersey na svou loď a uschovat je tam do „*vhodného okamžiku.*“⁷⁰ Colden odpověděl, že v pevnosti pro kolky není vhodné místo, a navrholo uložit je na jednu z lodí britského námořnictva. Kapitán Kennedy to však odmítl s vysvětlením, že pro ně nemá dostatečné prostory a v podpalubí by je mohla zničit vlhkost.⁷¹ Kolky pro New Jersey nakonec dorazily do Pensylvánie⁷² a do cílové kolonie se nedostaly včas.⁷³ Proto nebyly reakce obyvatel této kolonie tak bouřlivé jako v New Yorku, Bostonu nebo na Rhode Islandu.

PENNSYLVÁNIE

V Pensylvánii byla situace složitější – všechny spory se koncentrovaly kolem problému přeměny vlastnické kolonie na kolonii královskou. Skupina, která prosazovala změnu (kvakerská strana), se soustředila kolem Benjamina Franklina a Josepha Gallowaye. Ačkoli její členové nebyli Zákonu o kolkovném příznivě nakloněni, jejich jednání je v očích mnohých obyvatel řadilo mezi zastánce sporného zákona, neboť podporovali krále a vládu proti vlastníkovu kolonie.⁷⁴ Druhá – provlastnická – skupina hodlala situace využít k posílení svého vlivu v místním shromáždění a ke zmaření pokusu o přeměnu statutu kolonie. Vydávala letáky, jež osočovaly členy první skupiny z podpory vlády a jejich legislativních kroků. Benjamin Franklin byl v jednom spisu dokonce označen za původce Zákonu o kolkovném, protože v době jeho vzniku pobýval v Londýně.⁷⁵

65) Dopis Williama Franklina Thomasi Gagemu ze 14. září 1765. Kemmerer, c. d., s. 222.

66) Dopis Thomase Gage Williamu Franklinovi ze 16. září 1765. Kemmerer, c. d., s. 223.

67) Dopis Williama Franklina Thomasi Gagemu z 25. září 1765. Kemmerer, s. 223–225.

68) Kolky pro New Jersey měly původně dorazit do New Yorku.

69) Dopis Williama Franklina Thomasi Gagemu z 25. září 1765. Kemmerer, c. d., s. 224.

70) Tamtéž, s. 224–225.

71) Stout, c. d., s. 46.

72) Gipson, c. d., s. 310.

73) Kemerer, c. d., s. 221.

74) Blíže viz Newcomb, B. H., *Effects of the Stamp Act on Colonial Pennsylvania Politics*. In: *WMQ* 23, 1966, 3rd Series, No. 2, s. 257–272.

75) Gipson, c. d., s. 308.

Je ironií osudu, že to byl právě Franklin, který byl jedním z nejplatnějších členů opozice zákona mimo britský parlament. Poté, co byla kolková daň schválena, se však zasadil o jmenování svého přítele Johna Hughese distributorem kolků pro Pensylvánii. Hughes byl po volbách v roce 1764 představitelem kvakerské strany v místním shromáždění a Franklin mu chtěl svým „neuváženým“ krokem poskytnout funkci, jež by mu umožnila udělování patronáže a tedy i větší vliv v kolonii.⁷⁶

Koncem srpna a počátkem září 1765 sílil tlak na Johna Hughese, aby rezignoval na svůj úřad. Dne 16. září se distributor zmiňoval o hořících hranicích a záměru davu napadnout jeho sídlo. Na rozdíl od ostatních distributorů mohl spoléhat na velké množství přátel. Protože guvernér ani starosta Philadelphie neudělali pro ochranu Hughese nic, shromáždili Joseph Galloway společně s dalšími členy kvakerské strany přes šest set lidí, kteří měli na různých místech přes noc hlídat a v případě shromáždování vzbouřenců se jim měli postavit na odpor. Hughes zůstal uvnitř svého obydlí připraven bojovat, pokud by dav vnikl do domu. Naštěstí pro něj během noci k ničemu nedošlo.

Situace ve městě se uklidnila, a to až do 5. října, kdy plavidlo *Royal Charlotte* přivezlo zásilku kolků. Toho dne se radikálové sešli v kavárně patřící Williamu Bradfordovi a poslali rozkazy, aby městem tlumeně zvonily zvony, což byl signál pro vzbouřence ke shromáždování. Kolem třetí hodiny odpoledne se povstalci sešli u budovy, kde zasedalo místní shromáždění, a vyslali k distributorovi delegaci sedmi prominentních občanů. Hughes je přijal, avšak po hodině jednání pouze přislíbil, že s realizací zákona počká do doby, než k tomu dojde v ostatních koloniích. Poté delegace odešla, ale zanedlouho mu poslala písemné prohlášení, v němž se měl zavázat k tomu, že neuvede Zákon o kolkovém v platnost. To však bylo více, než distributor slíbil ústně, a proto se rozhodl radikály trochu „popíchnout“. Když si o dva dny později přišli pro dokument, byli poněkud překvapeni. Hughes v úvodu sdělení napsal, že jedná podle požadavků radikálů a vypsal jména všech sedmi delegátů. Navíc ve shodě s ústní dohodou přislíbil pouze vyčkat, dokud ostatní kolonie nezačnou uvádět Zákon o kolkovém v platnost.⁷⁷ Mezi „vyslanci“ nastal zmatek: „Poté, co se mezi sebou nějakou dobu dohadovali, vyjádřili námítky, že jsou v prohlášení uvedena jejich jména. Zeptal jsem se tedy, zda udělali nějakou věc, za níž by se mohli stydět. Odvětili, že ani náhodou.“⁷⁸ Přesto odmítli prohlášení přijmout. Hughes využil psychologické převahy a nabídl jednomu z delegátů, Jamesi Tilghmanovi, aby sepsal lepší prohlášení. Zároveň zneklidnil radikální představitele otázkou, co budou dělat s kolkou, když na sebe vzali nejvyšší moc v kolonii. „*Chvilí na sebe hleděli a zdálo se, že znejistěli.*“⁷⁹ Jeden z nich poté navrhl, aby se o ně postaral Hughes, poté co by rezignoval na úřad distributora. Tomu se to však nelíbilo a odmítl. Uspěl až další plán, podle něž měl starost o kupony převzít guvernér; kdyby se distributor pokusil nějakým způsobem prosadit Zákon v praxi, byl dav odhodlán vzít situaci do svých rukou. Mezitím Tilghman sepsal prohlášení, které v podstatě kopírovalo první Hughesův návrh, jména radikálních představitelů byla z listiny vypuštěna. Hughes měl

štěstí, že za ním stál velký počet jeho přátel, a tak radikální představitelé museli jednat opatrněji než jejich „kolegové“ z ostatních kolonií.

MARYLAND

V Marylandu panoval klid až do konce srpna 1765. Ještě 2. srpna psal guvernér Horatio Sharpe, že prozatím nikdo neví, kdo byl jmenován distributorem této osady.⁸⁰ Až v polovině měsíce se obyvatelé Marylandu prostřednictvím pensylvánského tisku dozvěděli, že má úřad zastávat místní obchodník Zachariah Hood, jenž odjel do Anglie, aby pro svůj obchod opatřil zboží. Přítomnost v Londýně napomohla jeho jmenování.⁸¹

Po příjezdu do Annapolisu čekalo na Hooda nemilé překvapení. Jeden ze současníků napsal: „*Všichni (obyvatelé, J. S.) našeho distributora nesnáší a opovrhují jím; v době jeho příjezdu byla v Baltimore jeho figurína bičována, postavena na pranýř a nakonec pověšena. Lidé jsou odhodláni nekupovat jeho zboží.*“⁸² Obyvatelé kolonie brzy věšeli a pálili distributorovu figurínu i na dalších místech. Podobný scénář jako v Baltimore se uskutečnil i v Annapolisu, kde radikálové postavili figurínu znázorňující Hooda do dvoukolového kočáru a vozili ji po městě. Nakonec ji demonstrativně „zabili“, postavili na pranýř a pověsili na šibenici, kterou pro tento účel postavili a pod níž nakonec podpálili sud s dehtem, takže ji spálili.⁸³ Dne 2. září zničil dav dům, jenž si Hood v Annapolisu pronajal na zboží z Británie. Následujícího dne poslal distributor guvernérovi kolonie dopis, v němž žádal o ochranu a radu, zda se má vzdát svého úřadu. Sharpe se ohledně rezignace zdráhal odpovědět, nicméně Hoodovi nabídl, aby se prozatím uchýlil do jeho sídla. Situace se však nadále přiostrhovala, a tak přátelé a příbuzní nenáviděného úředníka naléhali na jeho odchod do New Yorku, což také učinil.⁸⁴

V New Yorku pobýval Hood nějakou dobu ve Fort George, poté se uchýlil na Long Island – pod jednu střechu se zástupcem guvernéra této osady Cadwalladerem Coldenem.⁸⁵ Aby na sebe příliš neupozorňoval, pronajal si samostatné ubytování nedaleko Coldena. Newyorští Synové svobody brzy zjistili, že se Hood v pevnosti již nenalézá, a byli odhodláni jej za každou cenu vypátrat, což se jim povedlo 28. listopadu 1765, kdy jej zastrašováním donutili podepsat rezignaci.⁸⁶

76) Newcomb, c. d., s. 261. Distributor pro Virginii očekával, že zaměstná až pětadvacet asistentů. Hughes také zamýšlel přijmout pomocníky a zcela jistě by to byli členové kvakerské strany.

77) Jensen, *The Founding*, s. 116–117.

78) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 251.

79) Tamtéž.

80) Gipson, c. d., s. 312.

81) Giddens, P. H., *Maryland and the Stamp Act Controversy*. In: *Maryland Historical Magazine* 27, 1932, No. 2, s. 83.

82) Tamtéž, s. 84.

83) Tamtéž.

84) Gipson, c. d., s. 312–313.

85) Hood původně zamýšlel, že by mohla být jedna z britských válečných lodí zakotvena u pobřeží Marylandu a z ní by vykonával svou povinnost.

Tento nápad však v polovině listopadu 1765 zavrhl jako nepraktický.

86) Jensen, M., *The Founding*, s. 114.

VIRGÍNIE

Situace ve Virginii byla během léta poměrně klidná. Ještě 2. října 1765 psal guvernér Fauquier britskému ministerstvu obchodu a kolonií, že i když někteří osadníci z vnitrozemských oblastí „zacházeli špatně“ s figurínou distributora, kterým byl jmenován George Mercer, zůstala osada klidná. Na druhou stranu vyjádřil přání, zda by nemohl být příjezd „kolkového úředníka“ o nějaký týden zdržen, protože v té době zasedal ve Williamsburgu nejvyšší soud Virginie a město bylo přeplněné lidmi – nejen obyvateli ze všech koutů této osady, kteří přišli kvůli soudním záležitostem, ale i množstvím obchodníků, pro něž to bylo období pro vyřizování obchodních transakcí, placení účtů a koupi a prodej smének.⁸⁷

George Mercer dorazil do Williamsburgu až 30. října na lodi, která vezla kolkky pro Virginii, Maryland a Severní Karolínu. Jeho příjezd vzbudil velkou pozornost. Místní burza, kde probíhaly transakce mezi plantážníky a obchodníky, zastavila činnost a dav lidí směřoval k přístavu. Guvernér o celé záležitosti napsal: „*Toto srocení lidí bych nazval lůzou, kdybych nevěděl, že bylo složeno hlavně z majetných mužů kolonie – někteří z nich stojí dokonce v čele jednotlivých krajů – a z obchodníků – ať už to jsou Angličané, Skotové nebo Virginiáné.*“⁸⁸ Distributor se se zástupem setkal nedaleko Kapitolu, kde jej představitelé opozice proti Zákonu o kolkovném požádali, aby rezignoval. Mercer jim však oznámil, že je odhodlán konzultovat celou záležitost s přáteli. Výsledky jednání jim chtěl sdělit ráno 1. listopadu. Houf s „kolkovým úředníkem“ zacházel s respektem, neboť pocházel z významné virginské rodiny, byl válečným veteránem a plukovníkem domobrany. Proto jej také nechal odejít do nedaleké kavárny, kde na něho čekal guvernér společně s několika členy svého poradního sboru. Mercer se s představiteli kolonie dohodl, že jim raději odpoví již následujícího dne, 31. října. Odtud, v doprovodu Francise Faquiera, prošel Mercer nespokojeným zástupem a byl prozatím ubytován v sídle guvernéra. Zde celou záležitost ještě jednou zvážil a vzhledem k obavám o svůj majetek a zdraví 31. října před dvoutisícovým davem na úřad distributora rezignoval.⁸⁹

SEVERNÍ KAROLÍNA

V Severní Karolíně se odpor proti Zákonu o kolkovném soustředil na jihu kolonie. Dne 19. října 1765 se shromáždilo ve Wilmingtonu na pět set obyvatel, aby spálili figu-

rínu hraběte Buta. Poslední den v říjnu pak opět ve Wilmingtonu dav zinscenoval pohřeb svobody.⁹⁰

Na situaci v Severní Karolíně byl zajímavý fakt, že ani po 1. listopadu nebylo známé jméno distributora kolků této osady. Původně jím měl být jmenován Henry McCulloh, ten však úřad odmítl. Poté byl zvolen lékař, smírčí soudce a člen místního zákonodárského shromáždění William Houston, jenž však o svém jmenování nebyl informován. Rozruch nastal, až když na jeho jméno přišel do Wilmingtonu dopis z kolkového úřadu v Londýně. Ostražití obyvatelé města, tušící obsah dopisu, čekali, až si jej přijede vyzvednout. Distributor přijel 16. listopadu a okamžitě jej obklopil dav několika set vzbouřenců. Poté, co zjistil obsah dopisu, na místě rezignoval.

Situaci v osadě se pokusil zachránit guvernér William Tryon. Dne 18. listopadu si pozval obchodníky a významné občany z krajů Brunswick, New Hanover a Bladen a na slavnostní večeri promluvil taktně o krizi, jež se rozpoutala kolem Zákonu o kolkovném. Na jedné straně připustil, že v některých oblastech Severní Karolíny není dostatek finančních prostředků na placení nových daní, zároveň ale vyzdvihl i výhody, které by obchodníkům vznikly, pokud by se podrobili Zákonu o kolkovném, zatímco ostatní kolonie by jej neuposlechly. Obchodníci si nechali den na rozmyšlenou a ráno oznámili, že nemohou souhlasit s placením za kolkky, nicméně se zasadí, aby zabránili jakémukoli násilí proti královským úředníkům. Guvernér se je pokusil přemluvit ještě o dva dny později, ale opět neúspěšně.⁹¹

JIŽNÍ KAROLÍNA

V Jižní Karolíně zpočátku nenasvědčovalo nic tomu, že by mělo dojít k akcím proti Zákonu o kolkovném.⁹² Dne 11. října 1765 se v Charlestonu sešli čelní představitelé kolonie a významní obchodníci, kteří se dohodli, že místo násilnosti proti královským úředníkům splní podmínky kontroverzního nařízení do doby, než jej poslanci britského parlamentu sami odvolají. Henry Laurens, významný obchodník a majitel půdy, napsal: „*My v Jižní Karolíně máme nyní obrovskou příležitost být vyznamenáni za naši loajalitu... příležitost postavit se jako jediní za věc, v níž si osamostatnost vyslouží uznání.*“⁹³

Brzy se však ukázalo, že Laurens a jeho kolegové nemluví za většinu obyvatel kolonie. Dne 18. října 1765 dorazila do Jižní Karolíny loď s kolkky na palubě. Zastupující guvernér William Bull je nechal uložit do Fort Johnson, kam pro jistotu umístil i malý vojenský oddíl.⁹⁴ Ráno 19. října se na rohu Broad Street a Church Street objevily figuríny distributora Caleba Lloyda a ďábla. Celý den se pak z kostela St. Michael ozývaly tlumené zvuky zvonů. Lloyd proto raději utekl do pevnosti. Večer naložili vzbouřenci obě figuríny na vozík a odvezli je před dům stále ještě nepřítomného George Saxbyho, inspektora kolků pro Severní a Jižní Karolínu a Bermudy, jenž si vybral za své sídlo právě Charleston. Pouze díky úsilí předních obyvatel města nedošlo k výraznějšímu poničení nemovitosti.⁹⁵ Ještě v noci 23. října se Synové svobody shromáždili u sídla Henryho Laurence, který svými výroky pro uvedení Zákonu o kolkovném do praxe vzbudil podezření, že obdržel kupony

87) Tamtéž, s. 121.

88) Gipson, c. d., s. 316.

89) Srv. Jensen, *The Founding*, s. 121–122; Gipson, c. d., s. 316; Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 155.

90) Gipson, c. d., s. 317.

91) Tamtéž, s. 318.

92) Viz dopis zastupujícího guvernéra Williama Bulla ministerstvu obchodu a kolonií z 3. listopadu 1765, in: EHD IX, s. 680.

93) Gipson, c. d., s. 319.

94) Dopis zastupujícího guvernéra Williama Bulla ministerstvu obchodu a kolonií z 3. listopadu 1765. In: EHD IX, s. 681.

95) Crouse, M. A., *Cautious Rebellion: South Carolina's Opposition to the Stamp Act*. In: *The South Carolina Historical Magazine* 73, 1972, No. 1, s. 59–60.

určené pro Jižní Karolínu. Ačkoli se je obchodník snažil přesvědčit o opaku, nakonec je musel vpustit do domu, kde ležela jeho nemocná žena. Vzbouřenci dům prohledali, a když nic nenašli, odtáhli.⁹⁶

Inspektor George Saxby dorazil do kolonie 27. října a po prozkoumání poměrů se raději uchýlil do Fort Johnson, kde se setkal s Lloydem. Následujícího dne oba muži uveřejnili deklaraci, v níž se zavázali, že nebudou vykonávat své úřady, dokud se neseznámí s postojem krále a parlamentu.

GEORGIE

V Georgii se konala první demonstrace proti Zákonu o kolkovném 26. října 1765. Protože obyvatelé dosud neznali jméno svého distributora, pálili bezejmenné figuríny. Dne 5. listopadu dorazila do Georgie britská loď *Speedwell* s kolkou. Guvernér James Wright je nechal odvézt do skladiště na periferii Savannah. Dne 7. listopadu přinesla *Georgia Gazette* zprávu, že distributorem se stal George Angus, jenž jako jediný ze všech „kolkových úředníků“ jmenovaných Grenvillem nebyl rodákem ani obyvatelem kolonie, kde měl působit.⁹⁷

Když se v Georgii na počátku roku 1766 rozkřiklo, že má distributor již brzy dorazit, naplánovali Synové svobody útok na skladiště, v němž se nacházely kolkou. Guvernér se o akci dozvěděl a nechal kolkou s pomocí vojska dopravit do savannahského vězení, ve kterém posílil posádku. Následující den dorazil do Georgie George Angus a pod ochrannou jízdni hlídky započal ještě v prvním lednovém týdnu s distribucí kolků celním úředníkům. Po dvou týdnech však Angus Savannah opustil a již se ke své práci nevrátil. Situace byla den ode dne napjatější. Několik stovek vzbouřenců se po odchodu distributora rozhodlo vniknout do vězení a kolkou zničit. Když se guvernér doslechl o připravovaném činu, nechal kolkou převézt do Fort George na Cockspur Islandu. Jakmile se však do přístavu vrátila 2. února 1766 britská válečná loď *Speedwell*, byly kolkou z pevnosti přeloženy na ni. Teprve zde se ocitly v bezpečí.⁹⁸

OSTATNÍ KOLONIE

V ostatních severoamerických kontinentálních koloniích byl Zákon o kolkovném uveden do praxe. V Novém Skotsku spatřili obyvatelé Halifaxu 13. října 1765 viset na šibenici figurínu místního distributora Archibalda Henschelwooda, který musel po 1. listopadu vykonávat svou funkci s pomocí ozbrojenců. Kdosi o Henschelwoodovi napsal: „*Je to vězeň ve vlastním domě, ve dne v noci hlídán skupinou vojáků, aby nepadl za oběť oprávněně rozzúřeným lidem, kteří mu vyhrožují a píší dopisy, v nichž mu sdělují, aby se připravil na pobyt na onom světě, pokud toho nezanechá.*“⁹⁹ V Quebecu, ve Východní a Západní Floridě nebylo obtížné Zákon o kolkovném prosadit.¹⁰⁰

SYNOVÉ SVOBODY A ANULOVÁNÍ ZÁKONA O KOLKOVNÉM

Prvního cíle – donutit distributory rezignovat na jejich úřad, a tak hned v počátku zabránit realizaci Zákonu o kolkovném – Synové svobody v řadě kolonií dosáhli. Nyní bylo jejich hlavním cílem donutit celní úředníky a soudce,

aby začali vydávat dokumenty bez kolků a z kontroverzního nařízení učinili mrtvou literu.

První listopad 1765, jenž byl prvním dnem platnosti Zákonu o kolkovném, se stal v koloniích důvodem k truchlení. Od rána zvonily kostelní zvony a majitelé obchodních lodí stáhli prapory na půl žerdi. Ve většině osad se uzavřely přístavy a soudy, protože bez kolků nemohly legálně fungovat. Otázkou zůstávalo, jak se zachovají vydavatelé novin, jež během krize na obyvatele v mnoha případech apelovaly, povzbuzovaly je k akcím, a staly se tak důležitým činitelem v utváření radikálních názorů. Nebylo se čemu divit, vždyť mnozí vydavatelé a tiskaři spolupracovali s místními organizacemi Synů svobody. Například William Bradford, editor *Pennsylvania Journal*, byl členem delegace, která požadovala rezignaci pennsylvánského distributora. Vydavatel *Boston Gazette* Benjamin Edes se stal jedním ze zakládajících členů radikální skupiny „*The Loyal Nine*“; John Holt z *New York Gazette* podporoval místní organizaci Synů svobody.

Poslední den v říjnu 1765 doprovázely většinu výtisků koloniálního tisku pohřební motivy. Nejvíce v tomto ohledu vynikl *Pennsylvania Journal*, jehož první stránka byla graficky upravena jako náhrobní kámen, ozdobený lebkami a opatřený nápisem: „*Naposledy vydechující – v zoufalé naději na opětovné vzkříšení.*“ Na okrajích novin se objevila věta: „*Sbohem, sbohem svobodo tisku.*“¹⁰¹ Na poslední straně byla zobrazena rakev s nápisem: „*Poslední pozůstatky Pennsylvania Journalu, jenž skončil 31. října 1765 na následky kolků ve věku třiatdvaceti let.*“¹⁰² Ostatní koloniální listy byly ohraničeny tlustými černými čarami s nápisy, jež stejně jako v předchozím případě připomínaly jejich zánik.

O den později se však ukázalo, že to s novinami nebude tak zlé. *New London Gazette*, *Connecticut Gazette* a *New Hampshire Gazette* vyšly 1. listopadu bez kolků, plné vlasteneckých výzev.¹⁰³ Podobně reagovaly i další noviny. Ty radikálnější měly na místě určeném pro kolek nakreslenou lebku a zkrřížené hnáty. Někteří vydavatelé ale raději vypustili svá jména nebo měnili názvy listů. Jiní editoři na prvních stránkách svých listů otiskli oznámení, že kupony nejsou k dostání, a pokračovali ve vydávání. Další vydavatelé – hlavně na jihu – necítili tak silnou podporu radikálních představitelů jako jejich kolegové na severu, proto raději zastavili tisk.¹⁰⁴ To se však nelíbilo místním organizacím Synů svobody, jež si nátlakem a vyhrožováním vynutily opětovné vydávání novin, a nebo do kolonie pozvaly nakladatele, kteří se nebáli. To byl i případ Virginie.¹⁰⁵

96) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 181.

97) Tamtéž, s. 156–157.

98) Gipson, c. d., s. 322–323.

99) Kerr, W. B., *The Stamp Act in Nova Scotia*. In: *The New England Quarterly* (NEQ) 6, 1933, No. 3, s. 560.

100) Srv. Kerr, W. B., *The Stamp Act in the Floridas, 1765–1766*. In: *Mississippi Valley Historical Review* 21, 1935, No. 4, s. 463–470; tentýž, *The Stamp Act in Quebec*. In: *EHR* 47, 1932, No. 188, s. 648–651.

101) Schlesinger, A. M., *The Colonial Newspapers and the Stamp Act*. NEQ 8, 1935, No. 1, s. 74–75.

102) Jensen, M., *The Founding*, s. 127.

103) Knollenberg, B., *Origin of the American Revolution: 1759–1766*, *The Free Press*, New York 1965, s. 216.

Obchodníci byli ve složitější situaci než vydavatelé novin. Odbavování lodí měli totiž na starosti celní úředníci, kteří se obávali jednat proti nařízením Zákona o kolkovním. Kupci proto ještě před 1. listopadem naložili lodě, jež měli k dispozici, a nechali je odbavit. Jedna cesta jim trvala i několik měsíců. Doufali, že do té doby se situace nějakým způsobem vyřeší. Mnozí z nich spoléhali na pomoc Synů svobody, mezi nimiž měli své zástupce.

První kolonií, jež započala s vydáváním neokolkovaných dokumentů již 1. listopadu 1765, byla Georgie. Vzhledem k tomu, že dosud nedorazili distributor, kolky ani kopie Zákona o kolkovním, zmocnil guvernér Wright celní úředníky, aby vydávali dokumenty bez kolků.¹⁰⁶ Nařízení však bylo jen dočasné. Poté, co guvernér celé znění zákona obdržel, uzavřel 30. listopadu přístavy až do příjezdu distributora, jenž svůj úřad začal vykonávat první týden v lednu 1766. Brzy ale kolonii opustil a úředníci vydávali podle

Benjamin Franklin

104) Schlesinger, c. d., s. 77.

105) Tamtéž, s. 78.

106) Celní úředníci v dokumentech museli poznamenat, že v kolonii nejsou kolky k dispozici.

107) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 166.

108) Gipson, c. d., s. 341–342.

109) Stout, c. d., s. 52–54.

110) Tamtéž, s. 54–55.

111) Morgan, E. S., Morgan, Helen M., *The Stamp Act Crisis*, s. 137–139.

112) Tamtéž, s. 163.

113) Dne 4. února 1765 došlo k otevření celnice v Charlestonu (Jižní Karolína) a koncem února byly otevřeny celnice i v Severní Karolíně.

114) EHD IX, s. 671–672. Ke schůzce obchodníků srv. zprávu zastupujícího guvernéra Coldena o stavu kolonie New York ze 6. prosince 1765. Jensen, s. 685; Harrington, Virginia D., *The New York Merchant on the Eve of the Revolution*. Gloucester (Mass.) 1964, s. 326; Engelman, Cadwallader Colden, s. 570.

Pennsylvania Journalu ze 27. února 1766 celní doklady bez kolků.¹⁰⁷ Další osadou, jež kontroverzní nařízení „porušovala“, byla Virginie.

Obyvatelé Rhode Islandu nebyli podle jedné z rezolucí, kterou schválilo místní shromáždění v září, vůči zákonu, jenž na kolonii uvaloval přímé daně, vázání poslušností. To se však netýkalo celních úředníků, kteří byli jmenováni králem. V průběhu listopadu na ně ze strany obchodníků sílil tlak, aby začali s odbavováním lodí. Poté celníci začali vydávat neokolkované celní dokumenty, k nimž přidávali certifikáty, že kolky nelze v kolonii opatřit.¹⁰⁸

Ve Philadelphii se úředníci s obchodníky dohodli, že před 1. listopadem 1765 proclí lodě, jenž nebyly plně naloženy a jejich majitelé budou moci doplnit náklad zboží ještě v průběhu listopadu. Tímto krokem hodlali zmírnit tlak na své osoby. Během jednoho měsíce se však ve Philadelphii nahromadilo na 150 lodí, jejichž kapitáni si nestihli včas zajistit dokumenty o proclení, a čekali na odbavení, které bylo znemožněno nedostupností kolků. Námořníci představovali v každém městě radikální prvek, a proto se celní úředníci rozhodli jednat. Dne 2. prosince 1765 začali s odbavováním.

Problémy nastaly pouze v New Yorku. Přístav byl sice otevřen 4. prosince, ale situaci komplikoval kapitán Archibald Kennedy, jehož válečné lodě zastavovaly odplouvající plavidla, a když objevily neokolkované dokumenty, posílaly je nazpět do přístavu. Současně však dovolovaly plavidlům bez kolkovaných dokladů vylodit zboží v newyorských docích.¹⁰⁹ Kennedy tuto praxi provozoval až do 2. ledna 1766, kdy led donutil jeho válečné lodě zakotvit v loděnicích. Díky tomu uniklo z přístavu několik obchodních lodí.¹¹⁰

Poněkud komplikovaná byla situace v Bostonu, kde se ještě předtím, než Zákon o kolkovním vstoupil v platnost, snažili celní úředníci Benjamin Hallowell a William Sheaffle domoci rozhodnutí, jak se mají zachovat po 1. listopadu. Nikdo z vedoucích činitelů však nechtěl převzít odpovědnost za finální řešení, proto problém přesouvali od jednoho ke druhému. Celé rozhodovací řízení se táhlo přes jeden a půl měsíce. Poté vzali věc do rukou Synové svobody, kteří naplánovali útok na celníci. Celní úředníci proto začali ze strachu před dalšími násilnými činy 17. prosince s odbavováním obchodních lodí bez kolků.¹¹¹

Duncan Stewart, výběřčí cla z New London v Connecticutu, čekal, jak se situace v Bostonu vyvine. Tlak místních obchodníků jej ale donutil otevřít přístav o tři dny dříve, než se tak stalo v massachusettském přístavu. Během dalších dvou týdnů byly odbavovány lodě i v New Havenu. Podobně tomu bylo v osadě New Hampshire.¹¹² Posledními koloniemi, jež začaly vydávat doklady o proclení na neokolkovaných papírech, byly Maryland (koncem ledna 1766) a obě Karolíny.¹¹³

Severoameričtí obchodníci se rozhodli „bojovat“ proti kontroverznímu zákonu účinnějším způsobem. Navázali na svá prohlášení z roku 1764 o zákazu dovážení britského zboží a začali je důsledně dodržovat. Nejprve tak učinili kupci z New Yorku. Odpoledne 31. října 1765 se v domě George Burnse sešlo na dvě stě obchodníků, kteří se společně dohodli, že nebudou z Británie dovážet žádné zboží, dokud bude v platnosti Zákon o kolkovním.¹¹⁴

Na počátku listopadu signovalo obdobnou dohodu osmačtyřicet obchodníků z Albany. Dne 14. listopadu došlo ke stejné úmluvě i ve Philadelphii, kde ji podepsalo na 400 kupců; později se ke stejnému ujednání připojili i zdejší maloobchodníci. Bostonští obchodníci se sešli 3. prosince a dohodli se, že nebudou dovážet žádné britské zboží „kromě věcí, jež jsou nezbytné pro rybolov“.¹¹⁵ To stvrdili o osm dní později písemně. Krátce poté se stejně dohodli kupci ze Salemu, Marbleheadu, Plymouthu a Newbury. V ostatních městech sice k žádným formálním dohodám nedošlo, ale kupci i tak odmítali objednávat z Velké Británie zboží.¹¹⁶

Obecně lze konstatovat, že Synové svobody byli méně úspěšní v pokusech přimět civilní soudy, aby jednaly bez kolkovaných dokumentů.¹¹⁷ Tato okolnost měla několik příčin. Většina soudců byla konzervativního smýšlení a obávala se porušit zákon, který schválil britský parlament. Významnou roli hrál i fakt, že dokud soudy zůstaly zavřené, nemohli se věřitelé domáhat svých pohledávek. Vzhledem k tomu, že ve většině případů byli věřiteli britští obchodníci, nespěchali kolonisté s jejich otevřením. To se týkalo hlavně Virginie. Na druhou stranu dlužníci nemohli žádat o další sumu peněz, protože dlužní úpisy musely nést kolek. K uzavření soudů nedošlo po 1. listopadu 1765 pouze na Rhode Islandu. Některé civilní soudy byly sice nuceny nakonec vykonávat svou činnost bez kolků, ale šlo spíše o instituce nižší instance.

Na přelomu let 1765 a 1766 upevňovali Synové svobody svůj vliv v koloniích. S nabytou mocí jednali svévolně – zabavovali osobní korespondenci, omezovali svobodu tisku a bez milosti zastrášovali a „terorizovali“ nepřátele. Brzy si začali klást otázky, co by se stalo, kdyby Zákon o kolkovém nebyl odvolán? Kam až by byli schopni zajít? Mnozí z nich si uvědomovali, že pokud by proti nim zasáhla britská armáda, neměli by šanci na úspěch. Proto pořádali shromáždění, na nichž obyvatelé veřejně vyhlášovali odhodlání bránit své svobody.

První takové setkání proběhlo 10. prosince 1765 v New Londonu v Connecticutu, kde bylo schváleno několik rezolucí. V jedné z nich stálo, že je povinností každé osoby postavit se proti zdaňování britských poddaných bez jejich souhlasu nejprve zákonnými prostředky. Pokud by tyto selhaly, měli se obyvatelé „znovu chopit svých práv“.¹¹⁸ V New Yorku se shromáždění sešlo 11. ledna 1766. Lidé vedení radikálními představiteli schválili následující text: „Půjdeme až do krajnosti a dáme v sázku naše životy a majetky, abychom mohli efektivně zabránit Zákonu o kolkovém jak v tomto městě, tak v celé kolonii.“¹¹⁹ Podobná prohlášení přijímali obyvatelé i v dalších městech.

Prvním krokem k organizaci společného odporu bylo setkání zástupců newyorských a connecticutských Synů svobody 25. prosince 1765 v hospodě v New Londonu, kde obě strany podepsaly dohodu o vzájemné pomoci. Přitom si vzájemně slíbily, že „při prvním varovném signálu (jež musí potvrdit nejméně šest Synů svobody) přijdou na vlastní náklady s co největším počtem mužů na pomoc těm, kteří budou, jsou nebo mohou být ohrožováni Zákonem o kolkovém“.¹²⁰ Obě strany se také zavázaly, že se pokusí vytvořit podobné unie se všemi kontinentálními koloniemi. Newyorští Synové svobody si zabezpečili podporu bostonských kolegů, kteří obeslali další města v Massachusettsu a v New Hampshiru. Podobně akceschopné byly i radikální organizace v Connecticutu.

Organizátoři sblížení se za rebely nepovažovali. V jejich spisech se prolínají vyjádření o lojalitě k hannoverské dynastii s odporem k britskému parlamentu. Synové svobody ostentativně odmítali nařčení, že plánují nezávislost britských kolonií v Severní Americe. Tak daleko ale odpor prozatím nedošel. Přesto John Dickinson tehdy napsal: „Kolonie nebudou usilovat o nezávislost, pokud je nepodníží zacházení, jehož se jim dostává z Velké Británie.“¹²¹

ZÁVĚR

Zákon o kolkovém vyvolal první větší krizi ve vztahu mezi Velkou Británií a jejími koloniemi v Severní Americe. I když byl na jaře roku 1766 odvolán, již nikdy nedošlo k úplnému urovnání neshod. V koloniích naopak docházelo k další radikalizaci. V Londýně vyvolalo chování kolonistů odpor. Smýšlení britských politiků dobře popsal americký historik Edmund S. Morgan: „Někteří považovali Američany za blázný... , jiní za darebáky, kteří se chopí každé záminky, aby se vyhnuli přispívání na vlastní obranu. Američané se zdáli být skutečně darebáky, když vzdorovali Townshendovým clům, stejně jako předtím Zákonu o kolkovém. Kolonisté se jevíli jako pokrytci, kteří měnili názor o svých právech od jednoho ke druhému...“¹²²

115) Gipson, c. d., s. 362.

116) Viz Jensen, M., The Founding, s. 129–130.

117) Trestní soudy nepotřebovaly při procesech kolkované dokumenty, proto jejich činnost po 1. listopadu 1765 neustala.

118) Connecticut Courant z 30. prosince 1765. Morgan, Prologue, s. 114–115.

119) New York Mercury z 13. ledna 1765. Morgan, Prologue, s. 115.

120) Union in Arms z 25. prosince 1765. Morgan, Prologue, s. 118.

121) Dopis Johna Dickinsona Williamu Pittovi z 21. prosince 1765. Morgan, Prologue, s. 118–122.

122) Morgan, E. S., Colonial Ideas of Parliamentary Power 1764–1766. In: WMQ 5, 1948, 3rd Series, No. 3, s. 311.

NOVÉ KNIHY

(Pokud není uvedeno místo vydání, jedná se o Prahu. Nakladatelé si při oznamování knižních novinek vyhražují možnost změny.)

ARAD, Jicchak, Belzec, Sobibor, Treblinka. Vyhlašovací tábory akce Reinhard, 2006.

BLACK, Ian, MORRIS, Benny, Mossad. Izraelské tajné války, Brno 2006.

BLUCHE, Francois, Za časů Ludvíka XIV. Král slunce a jeho století, 2006.

BROŽ, Jiří, Středomoří v ohni druhé světové války, 2006.

DiNARDO, Richard, Nerovní spojenci. Německo a jeho evropské spojenci od koalice ke zhroucení, Brno 2006.

DONADONI, Sergio, Egyptský člověk a jeho svět, 2005.

DWORKOVÁ, Debórah, VAN PELT, Robert Jan, Osvětím. Od roku 1270 do současnosti, 2006.

DWYER, Jim, FLYNN, Kevin, 102 minut. Příběh lidí bojujících o přežití uvnitř Dvojčat, Brno 2006.

EBERLE, Henrik, UHL, Matthias, Akta Hitler, Hradec Králové 2006.

FAURE, Justine, Americký přítel. Československo ve hře americké diplomacie 1943–1968, 2006.